İsar
Gönderen Kadir Hatipoglu - Temmuz 01 2014 12:33:38

وَالَّذِينَ
تَبَوَّؤُوا
الدَّارَ
وَالْإِيمَا&#16
06;َ مِن
قَبْلِهِمْ
يُحِبُّونَ
مَنْ هَاجَرَ
إِلَيْهِمْ
وَلَا
يَجِدُونَ
فِي
صُدُورِهِمْ
حَاجَةًمِّم&#16
17;َا أُوتُوا
وَيُؤْثِرُو&#16
06;َ عَلَى
أَنفُسِهِمْ
وَلَوْ كَانَ
بِهِمْ
خَصَاصَةٌوَ&#16
05;َن يُوقَ
شُحَّ
نَفْسِهِ
فَأُوْلَئِك&#16
14; هُمُ
الْمُفْلِحُ&#16
08;نَ:   MEALİ :
“Onlardan (Muhacirlerden) önce o yurda (Medine’ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile, onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”   (HAŞR SURESİ – 9. AYET)   İlâhî dinlerin gönderiliş gayesi, tüm insanlığın dünya ve ahiret mutluluğunu temine yöneliktir. Yüce dinimiz İslâm’ın bu manada ortaya koyduğu birçok prensipler mevcuttur. İtikadî, amelî, hukukî ve ahlâkî ilkeler, bunların başında gelmektedir. Bu ilkeler birbirleriyle çok sıkı bir irtibat hâlindedir. Bunlar arasında ne kadar kuvvetli bir bağ kurulursa, dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşmak da o nispette mümkün olacaktır. Nitekim Cibril hadisi diye meşhur olan bir rivayette Resul-i Ekrem (SAV) Efendimiz, dinin özünün iman, İslâm ve ihsan olduğunu bildirmektedir.   Araştırmamızın konusunu teşkil eden ve ahlâkî bir kavram olan isâr, dinin ihsan boyutuyla irtibatlıdır. Haddi zatında dinî emirlerin, nehiylerin ve hatta ibadetlerin nihaî noktadaki hedefi, ahlâkî güzellik kazandırmaktır.

İslâm geleneğinde güzel ahlâkın, ağacın meyvesine benzetildiğini de düşünürsek ahlâkî boyutun yaşanmadığı bir din tasavvur edilemeyecektir. Mahlûkat içerisinde etik değerlere en çok ihtiyacı olan varlık insandır. Zira insanoğlu, görünen tarafıyla beden, görünmeyen tarafıyla da ruhtan yani, madde ve mana gibi iki özellikten meydana gelmiştir. İnsanın mutluluğu, huzuru, sıhhati, bu iki unsurun uyumlu olmasına ve ihtiyaçlarının giderilmesine bağlıdır. Hava, su ve gıda bedenimizi beslerken; erdemli davranışlar da ruhumuzu beslemektedir. Aynı zamanda sosyal bir varlık olan insan; toplum içinde yaşar, varlığını toplum içinde devam ettirir. Toplumun huzuru ise, kendisini oluşturan fertlerin huzuruna bağlıdır. İşte bu bütünlüğe riayet etmeden mutluluğa erişmek, huzura ermek mümkün görülmemektedir. Günümüz çağdaş toplum düzenlerine baktığımızda; ruhî ve manevî dünyamızın, fert, aile ve toplum arasındaki ilişkilerin, zengin-fakir arasındaki bağın nasıl olması gerektiğinin yeterince hesaba katılmadığı görülmektedir. Dünyanın çeşitli yerlerinde açlıktan ölen insanların varlığı, evinde yapayalnız ölüp de günler sonra bulunan kimseler, kışın soğuğunda sokakta sabahlayan insanlar; içtimaî hayatın ve insanî değerlerin ne denli yozlaştığının göstergesidir. Özellikle sanayi devriminden sonra kesin çizgilerle ayrılmaya başlayan sosyal değişim ve gelişim süreci; evvela insanın insana, topluma, hayata, maddeye ve ahlâka bakışını değiştirmiş ve giderek toplumun değer yargıları alt üst olmaya başlamıştır. Böylece insan, önce ahlâkî değerlerden, sonra toplumdan ve ailesinden uzaklaştı. Uzaklaştıkça yalnızlaştı ve yalnızlaştıkça da aşırı bireyselleşme denilen olgu meydana geldi. Bunun sonucu olarak da, duyarsız, umursamaz, nemelâzımcı ve vefasız insanlardan oluşan bir toplum oluştu. Hâlbuki Kur’an-ı Kerim, insanı ve insanlığı bu duruma düşürmemek, düşerse de kurtarmak için insan ve beşerî ilişkiler üzerinde hassasiyetle durmakta, bizlere topyekûn kurtuluş reçetesi sunmaktadır. Adalet, infak, muâhât, akraba ilişkileri, sahavet bunlardan sadece birkaçıdır. Biz bu çalışmamızda İslâm ahlâkının zirvesinde bulunan, fakat çağdaş dünyada hak ettiği ilgiyi göremeyen ve Kur’anî bir kavram olan îsârdan bahsedeceğiz. İSAR NEDİR?   Sözlük anlamı, tercih etmek manasına gelen îsâr ahlâkî bir terim olarak, bir kimsenin kendisi ihtiyaç içinde bulunsa bile sahip olduğu imkânları başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere kullanması, başkasının yararı için fedakârlıkta bulunması demektir. Kur’an-ı Kerim’de beş yerde geçen bu kavram, sadece bir yerde ıstılâhî manada geçmektedir: وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ:   “...Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile, onları kendilerine tercih ederler.” (HAŞR SURESİ – 9. AYET)   Hasan Basri Çantay bu ayetin tefsirinde îsârı: “Kişinin kendisi muhtaç iken, âharın ihtiyacını daha önde görerek, onun yardımına şitab etmesi demektir.”   Şeklinde tarif etmiştir. Sadaka ve hediye kabulünde önceliği başkasına tanımak şeklinde de tarif edilen bu kavram, aslında fedakâr insan modelini ortaya koymaktadır. Allah rızasını

kazanmak niyetiyle yapmış olduğumuz her türlü fedakârlık, îsâr kavramı içinde mütalaa edilebilir. Cömertlikte ulaşabileceğimiz son nokta olan îsâr; ilâhî bir vasıf ve peygamberî bir haslettir. İSAR AYETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ   Bu âyet-i kerime Kur’an-ı Kerim’de şöyle geçmektedir:
وَالَّذِينَ
تَبَوَّؤُوا
الدَّارَ
وَالْإِيمَانَ مِن
قَبْلِهِمْ
يُحِبُّونَ
مَنْ هَاجَرَ
إِلَيْهِمْ
وَلَا
يَجِدُونَ
فِي
صُدُورِهِمْ
حَاجَةًمِّمَّا أُوتُوا
وَيُؤْثِرُونَ عَلَى
أَنفُسِهِمْ
وَلَوْ كَانَ
بِهِمْ
خَصَاصَةٌوَمَن يُوقَ
شُحَّ
نَفْسِهِ
فَأُوْلَئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ:   “Onlardan (Muhacirlerden) önce o yurda (Medine’ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile, onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.” (HAŞR SURESİ – 9. AYET)   Burada övülen ve özellikleri zikredilen kimseler, Muhacirleri kardeş bilen Medineli Ensar olmakla birlikte, ayet-i kerime sosyal hayatın mihenk taşlarını da ortaya koymaktadır. Birincisi; imanla desteklenmiş bir sevgidir. Ensar-ı Kiramın Muhacirleri kardeş bilip sevmeleri gibi, Müslümanlar da birbirlerini sevmelidir. İkincisi; hasetten, kinden ve nefretten uzak durmaktır. Zira kardeşlik ve sevgi bunu gerektirir. Üçüncüsü ise; cömertlik ve fedakârlıktır. Gerektiğinde aynen Ensar’ın yaptığı gibi mal ve canla îsârda bulunulmalıdır.   Ayet-i kerimenin nüzul sebebiyle ilgili olarak anlatılan hadiseler, Ensarın ne büyük bir meziyete sahip olduğunu göstermektedir. Muhacirler Mekke’den Medine’ye geldiklerinde büyük bir müşkülat

içindeydiler. Hz. Peygamber (SAV) Efendimiz onlara destek olunmasını istiyordu. Nitekim Beni Nadir oğullarından alınan ganimetlerin Muhacirlere verilmesi ve böylece onların Ensar’ın evinden çıkarak kendi başlarına çalışmalarını yahut da bu ganimetlere Ensar’ın da ortak olarak bir müddet daha Muhacirlerle kalmalarını teklif buyurduğunda, Ensar-ı Kiram ne kendilerinin bir şey almalarına, ne de Muhacirlerin evlerinden çıkarılmalarına asla razı olmayarak, Allah'ın rızasını ve Peygamberi (SAV)’in sevgisini kazanmışlardır.   Din ve vicdan hürriyeti uğruna kendi öz yurtları olan Mekke’den hicret eden cefakâr Muhacirleri -din kardeşliği çerçevesinde- bağrına basıp onları bir bakıma mallarına ortak edecek kadar fedakârlık, cömertlik ve faziletin en üst derecede grafiğini çizen Medineli müminler, bu meziyetleri sebebiyle “ENSAR” ismine lâyık görülmüşlerdir.   Ensar’ın Muhacir kardeşlerine karşı sergiledikleri bu erdemli davranış, İslâm tarihinde îsâr ayetiyle perçinlenmiş ve böylece hiç sönmeyecek kardeşlik meşalesi yakılmıştır. ÎSAR ÇEŞİTLERİ VE İSLAM TARİHİNDEN ÖRNEKLER   Îsâr ayetinin sebeb-i nüzulün de anlatılan Ensar’ın malî fedakârlığı, her ne kadar bu hasletin malî boyutunu ön plâna çıkarsa da, konu ile ilgili çeşitli rivayetlerin bulunması ve Hz. Peygamber (SAV)’in bazı hadis-i şerifleri ile bunların İslâm kültürüne yansımaları, îsâr çeşitlerini ortaya koymaktadır.   Aşağıda sunacağımız örnekleri daha iyi anlamak için, şu soruyu cevaplamak yerinde olacaktır. Bir insan nasıl olur da bir başkası uğruna malını, canını, sevdiklerini, hem de kendisi buna ihtiyaç duyarken feda edebilir? Aslında bu sorunun çekiciliği sorunun zorluğundan değil, bunu günümüz insanına nasıl anlatabiliriz telaşından kaynaklanıyor. Allah aşkı yerine, para hırsıyla yanıp tutuşan gönüllere; ahireti unutup dünyaya sarılanlara; etrafında kendisinden başka yaşayanların varlığını hissedemeyecek kadar yalnızlaşanlara; vermenin, yardım etmenin hazzını bilmeyenlere, îsâr derecesinde bir fedakârlığı anlatmak ve onlardan bunu beklemek elbetteki mümkün olmaz. Bu ulvî duygunun kaynağı, müminin dinî hazlara erişip imanın yakîn derecesine yükselmesi; aynı zamanda Allah’a ve Peygamberi (SAV)’e karşı aşırı sevgi beslemesi; meşakkate karşı dayanma gücünü kendi rûhunda bulmasıdır. İşte Ensar’ın dinî hazlarının ve din kardeşlerini kendi nefislerine tercih sebebinin kaynağı bu irfana erişmeleridir.   Kısacası, bu fedakârlığı yapabilecek ve anlayabilecekler; Allah ve Resulü (SAV)’e âşık olmanın bedelini bilenler ve bunu ödemeye hazır olanlardır. 1-) MAL İLE İSAR   Genellikle bu manada anlaşılan ve kullanılan îsârın, İslâm tarihinde birçok örnekleri vardır. Zira İslâm dini düşkünleri, fakirleri ve toplumun zayıf kesimlerini ayakta tutabilmek için bu duygunun canlı tutulmasını istemiştir. Zekât, sadaka, infak, karz-ı hasen ve kefaretlerle ilgili Kur’an ayetleri, hep bu gayeye matuftur. İşte bütün bunların zirvesinde mal ile îsâr bulunmaktadır. Konuyla ilgili birçok örnek vardır: Bir adam Rasûlüllah’a (SAV) gelerek şöyle dedi: “Ey Allah’ın Resulü! Ben çok aç ve fakir düştüm.” Bunun üzerine Rasûlüllah (SAV) hanımlarından birine, yanında bir şey olup olmadığını sormak üzere adam gönderdi. Hanımı: “Seni hak ile gönderene yemin olsun ki, yanımda sudan başka bir şey yoktur.” dedi. Sonra diğer hanımına adam gönderdi. O da aynı şeyi söyledi, bütün hanımları aynı şeyi söylediler. Bunun üzerine Rasûlüllah (SAV): “Bu

adamı kim bu gece misafir ederse, Allah ona merhamet etsin.” buyurdu. Ensar’dan Ebû Talha isimli bir şahıs kalkıp, “Ben ey Allah’ın Rasûlü!” dedi ve adamı evine götürdü. Hanımına dedi ki: “Bu, Rasûlüllah (SAV)’in misafiridir. Hiç bir şeyi bundan esirgeme ve ikram et.” Kadın: “Bende, çocukların yiyeceğinden başka bir şey yok.” dedi. Adam: “Onları bir şeyle avut ve uyut. Misafirimiz içeri girdiğinde, bizim yemek yediğimizi ona göster. Sonra lambayı düzeltmek için kalk ve söndür.” dedi. Kadın bunları yaptı. Oturdular, misafir yedi, onlar geceyi aç geçirdiler. Sabah olunca adam Rasûlüllah (SAV)’e gitti. Rasûlüllah (SAV) ona bakınca gülümsedi. Sonra: “Bu gece misafirinize yaptığınızı, Allah çok beğendi.” dedi ve Yüce Allah: “Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile, onları kendilerine tercih ederler.” mealindeki ayeti indirdi.   Kaynaklarda “YEDİ EVİN HİKÂYESİ” olarak anlatılan şu hikâye de, günümüz Müslümanlarının başını öne eğdirecek derecededir: “Rasûlüllah (SAV)’in sahabelerinden birine bir koyun başı hediye edildi. O da, “Kardeşim falan ve ailesi buna bizden daha fazla muhtaçtır.” dedi ve hediyeyi ona gönderdi. O da bir başkasına derken, bu suretle tam yedi ev dolaştı ve nihayet yine öncekine dönüp geldi.”   Bu ne büyük bir meziyettir ki, kendisi ihtiyaç içindeyken dahi, komşusunu ve çevresindekileri düşünmeyi ihmal etmiyor. Mutlu bir azınlık yerine topyekûn mutluluğu hedefleyen İslâm’ın ilk neferleri olan bu güzide insanlar, kollektif şuurun zirvesine ulaşmışlardı.
وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى
حُبِّهِ
مِسْكِيناًوَيَتِيماً
وَأَسِيراً:
إِنَّمَا
نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ
اللَّهِ لَا
نُرِيدُ
مِنكُمْ
جَزَاء وَلَا
شُكُوراً:   “Onlar içleri çektiği halde, yiyeceği yoksula, öksüze ve yetime yedirirler. Biz sizi ancak Allah rızası için doyuruyoruz. Derler.” (İNSAN SURESİ – 8/9. AYETLER)   Ayeti ile “Sadakanın en faziletlisi, ihtiyaç hâlindeyken yapılanıdır.”   Hadis-i şerifi, hep bu örnekleri övme sadedindedir. Yine malının tamamını Allah yolunda tasadduk eden Hz. Ebû Bekir (RA)’a Sevgili Peygamberimiz (SAV): “Ya Eba Bekr, ailen için ne bıraktın.” buyurduğunda, Ebû Bekir Sıddîk (RA)’ın: “Onlara Allah ve Rasûlü (SAV)’i bıraktım.” demesi, mal ile îsârın en güzel örneklerindendir. Aslında mal ile isârın mahiyetinin ne olduğu Hz. Ebû Bekir (RA)’ın cevabında saklıdır: “Allah ve Rasûlü

(SAV)’i her şeyin üstünde tutmak.” Bu sırra erebilmenin yollarından biri de, îsâr derecesinde bir cömertliğe ulaşabilmektir. 2-) CAN İLE İSAR   Kişinin sevdiği bir kimse için hayatını feda etmeyi göze alması şeklinde anlaşılan can ile îsârın, mal ile îsârdan daha faziletli olduğu belirtilmektedir. Zira insan için feda edilebilecek en kıymetli şey, kendi hayatıdır. İnsanın malı ile gösterişe meyletmesi kolaydır, ancak canı ile gösterişe meyletmesi pek kolay değildir. Bu, ancak ulvî bir inancın neticesi olabilir. Vatan ve millet için şehit olmak, Allah yolunda ölmek, hepsi de can ile îsârın içinde mütalaa edilebilir. Rasûlüllah (SAV)’in katıldığı savaşlarda ashabın onu korumak için kendilerini siper etmeleri; Çanakkale’de, Kurtuluş Savaşı’nda Türk askerinin vatanı ve milleti için şehit düşmesi, can ile îsârın örneklerindendir. Konu ile ilgili bir çok örnek bulunmakla birlikte, biz bunlardan ikisi ile yetineceğiz.   Enes (RA) anlatıyor: “Uhud savaşı sırasında Ebû Talha (RA), Peygamber Efendimiz (SAV)’in önünde durup ok atıyor, Hz. Peygamber (SAV) de onun arkasında siper ediyordu. Ebû Talha (RA) ok atarken Peygamber Efendimiz (SAV), Ebû Talha (RA)’ın arkasından başını çıkarıp attığı okun nereye düştüğüne bakıyordu. Ebû Talha (RA) ayağa kalkıp ona: “Anam babam sana feda olsun ya Rasûlüllah! Arkamdan çıkma ki, oklar sana değmesin. Göğsüm senin göğsüne siper olsun.” diyor ve çevik davranarak: “Ya Rasûlüllah, ben güçlü ve cesur bir kimseyim. Bana her işini yaptır ve neyi arzu edersen emret.” diyordu."   Böylece Ebû Talha, Allah Resulüne karşı olan sevgisini en yüksek derecede sergilemiş oluyordu.   Huzeyfe el-Adevî anlatıyor: “Yermük harbinde yaralılar arasında amcam oğlunu araştırıyordum. Yanımda biraz su vardı. Kendi kendime, “onu canlı bulursam su verir ve su ile yüzünü masaj yaparım.” diyordum ki, kendimi onun yanında buldum. “Su vereyim mi?” dedim. Eliyle evet diye işaret etti. Tam bu sırada biri ah! Dedi. Amcazadem suyu ona götürmemi işaret etti. Ben de götürdüm. Tam bu esnada bir başkasının ah! Dediği duyuldu. Hişam suyu ona götürmemi işaret etti. Ben de götürdüm. Fakat adam ölmüştü. Tekrar koşarak Hişam’a götürdüm, o da ölmüştü. Amcazademe koştum, onu da ölmüş buldum. Allah onlardan razı olsun.” 3-) DUA İLE İSAR   Kur’an-ı Kerim’de gerek dua ayetlerine, gerekse müminlere duanın öğretildiği ayetlere baktığımızda, kollektif bir şuurun hedeflendiğini görüyoruz. Ta’lîm-i mesele diye de isimlendirilen Fatiha suresi bunun güzel bir örneğidir: “Bizi doğru yola ulaştır.” ayet-i kerimesinde müminlere, “ben” yerine “biz” denilmesi öğretiliyor. İşte bu bilincin coştuğu yerde, dua ile îsâr başlamaktadır. Fuzuli’nin şu beyti oldukça manidardır: “Bin can olaydı kâş men-i dîl şîkestede   Ta her biriyle bin kez olaydım feda sana.”   (Keşke şu kırık gönlümde bin can olsaydı da, her biriyle bin defa feda olsaydım sana)   Sonuç olarak diyebiliriz ki; Kur’an-ı Kerim’de böyle bir kavramın konu edilmesi bir başka ifadeyle, Müslümanlar için hedef gösterilmesi oldukça manidardır. Bu hedefin bir mecburiyet kapsamında olmayıp, teşvik sadedinde zikredilmesi de ayrı bir önemi haizdir. Zira her insanın, yaratılışı gereği bu yüceliğe ermesi mümkün olmayabilir. Ancak her toplumda bu

değerlere sahip fedakâr insanların bulunması gerekliliği, o toplumun bekası ve kurtuluşu için zarûriyyet ölçüsündedir. İnsanlığın daha ziyade darlıkta, kıtlıkta ve savaş zamanlarında ihtiyaç duyduğu bu fedakârlık anlayışının, hayatı daha geniş kapsayacak ölçüde yaygın hâle getirilmesi Müslümanların hedefi olmalıdır. Zenginle fakir arasında uçurumun bulunduğu, ilgisizlikten, bakımsızlıktan ve açlıktan ölen insanların var olduğu, çevresindekilerle bağını koparacak derecede yalnızlaşanların yaşadığı şu dünyamızda îsâr kavramının, insanlığın gündemine girmesini ve hak ettiği ilgiyi görmesini ümit ediyoruz.   KAYNAK : DİYANET AYLIK DERGİ   MART - 2005

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler